

NOVADI ZAĻO

IEMĀCĪT DOMĀT un rīkoties tālredzīgi

Šķiet, ka pēdējos gados sabiedrībā ir augusi izpratne par to, kāpēc, piemēram, jāšķiro atkritumi vai jāsaudzē dabas resursi. Aprites ekonomikas ieviešanā tieši sabiedrības izglītošanai ir ļoti liela nozīme. Ieguldījumu var dot arī ekoskolas, kas Latvijā šobrīd ir jau 200. Tāpat arvien vairāk ir zaļā dzīvesveida piekritēji, kas labprāt dalās pieredzē ar plašāku sabiedrības loku un stāsta par to, ka mainīt savu attieksmi un rīcību.

Aiznest mājās, pastāstīt vecākiem

Vides izglītības fonds norāda, ka drīzumā atkal tiks izziņots, pie kurām skolām šogad plīvos Zaļie karogi, kas ir ekoskolu atpazīšanas zīme, uzsverot, ka pērnais mācību gads bija īpaši izaicinošs arī vides izglītojamiem. Kā skaidro fonda Ekoskolu programmas vadītājs Daniels Trukšāns, bijušas skolas, kuras laikā, kad mācības norisinājās attālināti, ieturēja paūzi arī vides izglītības aktivitātēs, tomēr bijušas arī tādas, kas, spītējot apstākļiem, turpināja darboties pēc iepriekšējā plāna, pielāgojot ieceres jaunajiem apstākļiem. "Prieks, ka ekoskolas spēja atrast radošus veidus, kā turpināt savas aktivitātes, atklājot arī jaunus iesaistes veidus. Piemēram, lielāks uzsvārs bija uz aktivitātēm atsevišķās klasēs, pirmsskolas grupās, nevis skolā kopumā," stāsta D. Trukšāns.

Aktīvistu vidū joprojām ir arī Kandavas pirmsskolas izglītības iestāde "Zīļuks", kas ekoskolu kustībā piedalās jau astoto gadu. "Vismaz reizi nedēļā organizējam āra nodarbības, ejam pārgājienos, pētām un izzinām tuvāko un tālāko apkārtni visos gadalaikos, rūpējoties, lai netīktu piesārņota apkārtējā vide, šķirojam atkritumus un tamlīdzīgi," vides izglītības programmas praktisko pusi atklāj bērnu darba direktore Dina Tauriņa. Viņas novērojums – bērni labprāt iesaistās un jaunās zināšanas, prasmes aiznes mājās un nodod tālāk savām ģimenēm. Tā zaļais dzīvesveids daudziem kļūst par ikdienu.

Līdzīgi novērojumi ir arī Irlavas pamatskolas direktorei Aivai Platacei: "Vecāki tā arī teica, ka bērni nāk mājās un pamāca, kā un ko vajag darīt." Tas, starp citu, esot vēl viens lielisks veids, kā ģimenē darboties visiem kopā, jo nereti arī vecāki iesaistās projektos un pētījumos, ko uzņēmušies bērni. Irlavas pamatskola ekoskolas nosaukumu godam nes jau 14 gadus ar vienu

leva Zāgmane (vidū ar krekliņu) vienā no "ModesTalkas" pasākumiem.

UZZIŅAI

- Katru gadu tiek sarazoti 850 miljardi dažādu apģērbu, turklāt Eiropā tekstila patēriņš ik gadu pieaug par vidēji 10%.
- Tekstils, kas nonāk vidē vai sadzīves atkritumos, ir tikpat liels piesārņojuma avots kā plastmasa. Tekstilizstrādājumi satur 60% sintētiskās šķiedras, kas dabā sadalās 200 gadu laikā.
- Tekstila ražošanā izmanto aptuveni 3500 ķīmisko vielu, no kurām 750 ir klasificētas kā bīstamas cilvēku veselībai, 440 – kā bīstamas videi, turklāt audumu krāsošana un apdare rada teju piekto daļu pasaules ūdens piesārņojuma.

nelielu pārtraukumu pagājušajā mācību gadā. Turpināšot atkal šogad, kad vienojošais temats būs pārtika un pārtikas ražošana jeb, precīzāk, ražošanas sekas, ko novērojam vidē. "Tikai pētīt, vērojot un pašiem darboties, var kaut ko iemācīties," ir pārliecināta direktore. Un Irlavas pagastā ir visi apstākļi, lai ietu dabā.

D. Trukšāns atgādina, ka vides izglītības aktivitātēs ir iespēja iesaistīties arī skolām, kas nav ekoskolu kustībā, kā arī ģimenēm vai katram individuāli. To var darīt, kopīgi atzīmējot starptautiskās bišu, ūdens, bioloģiskās daudzveidības un citas vides tematikai veltītas dienas, kad parasti tiek organizētas dažādas aktivitātes.

Maiņas un pārtapšanas piemērs

Ārpus skolām sabiedrības izglītošana ir dažādu vides organizāciju un arī individuālo entuziastu ziņā. Ja kādam rodas interese par vides jautājumiem, ir iespēja sekot līdzi cilvēkiem, kas

idejas par to, kā dzīvot zaļi, jau ieviesuši savā ikdienā.

Jaunpilniece leva Zāgmane ir pasākuma "Modes talka" rīkotāja.

"Dalībnieki palīdz cits citam radīt jaunus tērpus un aksesuārus no dažādiem materiāliem, ko mēs katrs varam atrast savās mājās, bet vairs ikdienā neizmantojam," viņa stāsta par iniciatīvu, kurai pievienojusies 2014. gadā. leva ir beigusi Latvijas Mākslas akadēmiju un vienmēr centusies dzīvot, domājot zaļi un radoši. "Mēs ne tikai palīdzam dabai, tā ir arī lielāka pilsoniskā iesaiste un laba iespēja izglītoties pašam un izglītēt citus. Materiālu tam ir milzīgi daudz, lai realizētu dažādas biznesa idejas. "Modes talkā" aicinām cilvēkus padalīties ar savām drēbēm – tādām, kas novecojušas, vai tādām, kas vienkārši stāv skapī un netiek lietotas. Pirmkārt, tā ir apmaiņa, jo šīs drēbes, kas varbūt vienam nav vajadzīgas, citam vēl tīri labi patīk. Protams, ir arī kopdarbs – strādāt kopā un dalīties ar idejām. Viens prot šūt, bet

cits neprot, vienam ir šujmašīna, otram tās nav..." viņa pastāsta, kā talkas ideja darbojas.

leva pati iesaistījusies projektā, kad sapratusi, ka prot pārveidot un izgatavot apģērbus it kā no nekā. "Modes talkā" viņa varējusi eksperimentēt, trenēt savu radošumu. "Tur var sanākt jebkas – varbūt soma, maciņš vai svārki. Varbūt apģērbs maina savu funkciju, ja to vienkārši apgriez otrādi? Tam, ko tu pats esi radījis, ir pavisam cita vērtība! Mēs devāmies kampaņās uz vairākām Latvijas pilsetām, vairāk aptverot Vidzemi un Latgali. Stāsts nebija tikai par apģērbu, bet arī par lietām, ko var pārveidot, lai tās atkal varētu lietot. Piemēram, riteni var pārveidot par puķu turētāju, šujmašīnu par kafijas galdiņu utt.," leva padalās ar pieredzi.

Pierod nepirkt nevērtīgo

"Man nav vairs vēlmes iet un pirkt ko jaunu, jo tajā nesaskatu vērtību. Vairāk novērtēju to, ko pati esmu radījusi, no drauga dabūjusi vai atradusi lietoto apģērbu veikalā. Nevaru teikt, ka esmu cilvēks, kas ievēro visus zaļās dzīvošanas pamatprincipus, bet tas nu ir pavisam noteikti, ka man krasi ir samazinājusies vajadzība pēc arvien jaunām un jaunām lietām.

Strādāju ar dažādu vecumu cilvēkiem un uzskatu, ka pie zaļā dzīvesveida jāsāk radināt jau bērnībā. Vecumā, kad cilvēkam ir izveidojušies savi uzskati

un darbības principi, vēlams radīt vismaz izpratni par šo lietu. Vispirms cilvēkam ir jāuzzina fakti, skaitļi, jāmaksā saskatīt to, kas aiz tiem slēpjas, kas ietekmē katra lēmumus. Ir jāstāsta cilvēkiem par industriju, par reklāmu un patērētāja psiholoģiju, par to, ka nevienu cilvēku iepirkšanās un jaunu mantu iegūšana laimīgu nedara, ka patiesībā patērētu kultūras veidotāji ar mums manipulē. Es iesaku noskatīties filmu "Patiesā cena". Ja reklāmā apgalvo, ka laimi dos jaunie zābaki vai kleita, ir jāsaprot, ka tā nav patiesība. Tāpēc jau ir radies termins – ātrā mode jeb *fast fashion*. To izmanto, lai aprakstītu ļoti ienesīgu un ekspluatējošu biznesa modeli, kura pamatā ir kāpņu tendenču un augstās modes dizaina atkārtošana un masveida ražošana par zemām izmaksām. Taču "Modes talkas" pasākumos mēs nodarbojamies ar radošumu, ne vainas apziņas kultivēšanu. Mēs cenšamies palīdzēt cilvēkiem tapt veselākiem, radošākiem un darīt to visu ar izpratni... Nesakām, ka tagad glābsim pasauli. Taču priecājamies, ja izdodas mazināt patērētāja lomu sevī un radīt izpratni, ka patiesībā mums nemaz tik daudz nevajag," stāsta jaunpilniece.

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA „Kurzemes Vārds” un reģionālās izdevniecības